

RAKENNUSTIETO >

Rakennusalan täyden palvelun tietotalo

Rakennustieto Oy edistää hyvää rakennustapaa ja tuottaa rakentamisesta luotettavaa tietoa. Puolueettoman ja asiakaslähtöisen Rakennustieto Oy:n tuotteet kattavat rakentamisen koko elinkaaren suunnittelusta ylläpitoon. Yhtiön omistaa Rakennustietosäätiö RTS.

Tutustu palveluihimme

> rakennustieto.fi/rk/palvelut

Rakentajain kalenterin artikkelit

Tämä artikkeli on julkaistu alun perin Rakentajain kalenterissa, jota ovat julkaisseet Rakennustietosäätiö RTS sr ja Rakennusmestarit ja -insinöörit AMK RKL ry.

Julkaisu oli rakennusalan ammattilaisten ja opiskelijoiden käsikirja, joka yhdisteli teoriaa ja käytäntöä sekä kannusti hyvään rakentamiseen. Artikkelin vasemmassa reunassa olevasta vesileimasta näkee ko. Rakentajain kalenterin vuosikerran.

> [Artikkeliarkisto, kokoelma vuosien 1997–2018 Rakentajain kalenterissa julkaistuista artikkeleista](#)

Luotettava Laatumyömaa tuo läpinäkyvyyttä toimintaan

Tuula Råman, diplomi-insinööri, kauppatieteiden maisteri
Toiminnanjohtaja, Rakentamisen Laatu RALA ry
tuula.raman@rala.fi

Saara Klemola, valtiotieteiden maisteri
Viestintäpäällikkö, Rakentamisen Laatu RALA ry
saara.klemola@rala.fi

Luotettava Laatumyömaa on kaikille rakennustyömaille avoin palvelukonsepti, joka tarjoaa käytännönläheisiä työkaluja rakennusalan toimijoiden käyttöön. Hankkeen kantava ajatus on, että hallitulla prosessilla päästään hyvään lopputulokseen.

Luotettava Laatumyömaa

Luotettava Laatumyömaa on rakennusalan eri osapuolten yhteinen hanke, jossa on koottu yhteen rakennusallalla käytössä olevia käytännön työkaluja ja hyviä käytäntöjä harmaan talouden torjuntaan, vastuulliseen toimintaan ja laadun hallintaan. Vastuullinen toiminta tarkoittaa mm. sitä, että osapuolet noudattavat työehtoja ja lakeja, huolehtivat työturvallisuudesta sekä maksavat työstä asianmukaista palkkaa.

Luotettava Laatumyömaa -hanke käynnistyi keväällä 2012, ja siinä ovat olleet alusta lähtien mukana Rakentamisen Laatu RALA ry, Suomen Tilaa- jastuu Oy, Asunto-, toimitila- ja rakennuttajaliitto RAKLI ry, Rakennusteollisuus RT ry sekä Rakennusliitto. Pilottivaiheessa myös Verohallinto on ollut aktiivisesti mukana kehittämässä käytäntöjä mm. tiedonantovelvollisuuden tietojen ilmoittamista varten. Pilottivaiheessa oli mukana kaikkiaan kuusi kohdetta.

Käytännön työkaluja työmaille

Luotettava Laatumyömaa -konsepti perustuu arviointikriteereihin, jotka on kehitetty hankkeen pilottivaiheen aikana. Palvelua hallinnoi Rakentamisen Laatu RALA ry, joka puolueettomana toimijana käy auditoidussa työmaat ja myöntää niille Luotettava Laatumyömaa -statuksen. RALA myös ylläpitää auditoinnin läpäisseistä työmaista rekisteriä Internet-sivuillaan.

Luotettavan Laatumyömaan arviointikriteerit on jaettu viiteen osa-alueeseen:

- Luotettavan Laatumyömaan yleiset periaatteet
- harmaan talouden torjunta
- laadun hallinta
- työehtojen noudattaminen
- työturvallisuus.

Arviointiperusteiden yleiset periaatteet edellyttävät, että Luotettavan Laatumyömaan veloitteet on kirjattu kaikkiin sopimuksiin koko toimitukset-

jussa. Luotettavan Laatumyömaan periaatteet tulee käydä läpi koko henkilöstölle perehdytyksen yhteydessä. Tällä pyritään henkilöstön tietoisuuden lisäämiseen ja sitouttamiseen. Jokaisen työntekijän tulee olla ylpeä omasta työstään.

Harmaan talouden torjunnassa edellytetään, että kaikki suomalaiset aliurakoitsijat kuuluvat Tilaa- jastuu.fi-palvelun Luotettava Kumppani -ohjelmaan, joka kattaa yritysten tilaa- jastuu-tilain mukaiset tiedot. Pää- tai sivu-urakoitsija on velvollinen esittämään rakennuttajalle tilaa- jastuu-tilain mukaiset selvitykset aliurakoitsijasta ennen aliurakka- sopimuksen solmimista. Tämä selvitysvelvollisuus koskee koko urakkaketjua. Tietojen tulee olla ajan tasalla, eli kun kyseessä on pitempi urakka, ei riitä, että ne kysytään vain kerran sopimusvaiheessa, vaan tiedot eivät saa olla kolmea kuukautta vanhempia.

Jos alihankintasopimuksen osapuoli on ulkomainen yritys, tulee tilaa- jastuu-tilain mukaisia selvityksiä vastaavat tiedot toimittaa sijoittumisaan lainsäädännön mukaisina rekisteriotteina tai niitä vastaavalla todistuksella sellaisella kielellä, jonka rakennuttaja on hyväksynyt.

Pilottivaiheen aikana mm. tilaa- jastuu-tilain on tiukennettu ja veronumerot otettu käyttöön. Luotettavan Laatumyömaan arviointikriteereissä on huomioitu tulevat tiukennukset eli heinäkuussa 2014 voimaan tuleva rakennusurakoita ja työntekijöitä koskeva tiedonantovelvollisuus. Luotettavalta Laatumyömaalta on lähetettävä kuukausittain viranomaisilmoituksia Verohallinnolle, ja työmaalla tulee olla käytössä sähköinen kulunvalvonta. Jokaisella työmaalla työskentelevällä henkilöllä on oltava työmaalla näkyvissä henkilötunniste, johon on merkitty myös veronumero.

Laadun hallinnassa Luotettavan Laatumyömaan arviointikriteereinä on, että pääurakoitsijalla, pää- aliurakoitsijalla/urakoitsijoilla ja pääsivu-urakoitsijalla/urakoitsijoilla on RALA-pätevyys. Hankkeen kuluessa ja/tai sen päätyttyä tulee käyttää RALA-projektipalauttejärjestelmää. Laadukkaan työn varmistamiseksi kaikista laatusuunnitelman mukaisista työvaiheista tulee tehdä mallityö. Työmaalta voidaan edellyttää myös muita laadunvarmistuskäytäntöjä, kuten laatumittarin käyttöä.

Laatumittari on kehitetty Rakennusteollisuus RT:n aloitteesta osana Laatu- jastuu-hanketta. Sen

avulla voidaan rakentamisvaiheessa kiinnittää entistä tehokkaammin huomiota mahdollisiin syntyneisiin laatuvirheisiin. Sen lähtökohtana on ollut mahdollisimman helppokäyttöinen menetelmä, sillä jos itse mittausprosessi on kovin raskas, ei se todennäköisesti vakiinnu työmaakäyttöön.

Laatumittari on ensisijaisesti tarkoitettu asuintuotantoon, ja mittausten tärkein tavoite on varmistaa, että asunnonostajat saavat virheettömän ja laadukkaan asunon. Laadunmittaus on jaettu kahteen osaan. Ensimmäinen on työmaan aikana tehtävä säännöllinen havainnointi. Siinä on neljä mitauskohdetta: ulkoinen siisteys, materiaalin hallinta, valmiin työn laatu ja laadunhallinnan toteutus. Toinen osa on luovutukseen valmistautumisen yhteydessä tehtävä mittaus, jossa tarkasteltavia asioita ovat luovutuksen suunnittelu, aikataulutilanne portaittain, laatuvaikutelma ja valmiin työn laatu asunnoittain.

Luotettava Laatutyömaa -hankkeen kantava ajatus on, että hallitulla prosessilla päästään hyvään lopputulokseen. Kaikki valvonta on aina pistokoe- luontoista, joten tämäkään konsepti ei aukottomasti takaa virheettömyyttä, mutta se palvelee luotettavuuden hallinnassa. Hallittu prosessi tuottaa laatua todennäköisemmin kuin huonosti hallittu tai hallitsematon.

Työehtojen noudattamista valvotaan sillä, ettei mikään työnantajajäyitys ole Rakennusliiton saaristolistalla. Lisäksi työmaalla tulee maksaa vähintään alan työehtosopimusten mukaisia palkkoja.

Työturvallisuusvaatimukset edellyttävät Luotettavalta Laatutyömaalta, että turvallisuusjohtamisen menettely on kirjattu urakkasopimuksiin ja niitä noudatetaan. Rakennuttajan tulee määrittää turvallisuustavoitteet ja keskeisimmät toimet niiden toteuttamiseksi, ja päätoteuttaja vastaa perehdytyksen toteuttamisesta sekä huolehtii, että perehdyttäminen on hoidettu ymmärrettävästi.

Urakoitsijoiden tulee osallistua rakennuttajan turvallisuusmenettelyjen perehdytykseen. Työmaan turvallisuuspuutteet on käsiteltävä kaikissa työmaan kokouksissa ja työmaan tulee olla siisti sekä järjestyksessä.

Rakennusala yhdessä harmaata taloutta vastaan

Luotettava Laatutyömaa -hanke on yksi rakennusalan vastauksista hallituksen harmaan talouden torjuntaohjelmaan. On kansainvälisestikin ainutlaatuista, että kaikki alan eri osapuolet on saatu mukaan hankkeeseen: tilaajat, rakennuttajat, toteuttajat, työntekijät ja viranomaiset. Rakennusalan aktiivisuus on merkittävää myös muihin toimialoihin verrattuna.

Hankkeen yhtenä lähtökohtana on ollut vähentää juhlapuheiden ja käytännön välistä kuilua. Hanke on syntynyt tarpeesta saada konkreettisia työkaluja harmaan talouden torjuntaan, vastuulliseen toimintaan ja laadunhallintaan. Vastuullinen toiminta pitää sisällään mm. työturvallisuuden, asianmukaisen palkkauksen ja työehtojen sekä lakien noudattamisen.

Työmailla on paljon veloitteita ja asioita, joita rakennuttajan ja/tai tilaajan on vaikea hallita. Monipartaisten, pitkien urakkaketjujen hallinta on haastavaa. Luotettavassa Laatutyömaassa on pyritty löytämään konkreettisia välineitä käytännön työhön työmaille.

Vaikka osa veloitteista on lain sanelemia ja niitä on edellytetty jo pitkään, on käytäntö osoittanut, että tarvetta tällaiselle konseptille on. Lisäksi uusia veloitteita tulee työmaille koko ajan lisää eikä niiden hoitaminen tapahdu itsestään. Luotettava Laatutyömaa on avuksi näidenkin asioiden käyttöön ottamisessa ja prosessien sujuvoittamisessa. Hankkeessa ala yhteisesti opettelee ja hioo näitä asioita. Tavoitteena on, että niistä muodostuu koko rakennusalan standardi.

Luotettava Laatutyömaa tarjoaa siis työmaille työkaluja, joiden käyttöönotossa ja käytön opettelussa RALA palvelun hallinnoijana auttaa ja opastaa. Tavoitteena on, että mm. viranomaisveloitteet ja tarvittavat raportoinnit saadaan hoidettua mahdollisimman helposti, jolloin työmaalla jää aikaa laadukkaan työn tekemiseen. Tarkoitus ei ole, että kaikista työmaista tulee Luotettavia Laatutyömaita, vaan alalle olennaista ja tärkeää on, että nämä hyvät käytännöt otetaan käyttöön mahdollisimman laajasti. Luotettavan Laatutyömaan konsepti tarjoaa keinon harjoitella ja opetella näitä asioita. Laadukkaasti ja oikein toimiminen on varsinkin ajan mittaan myös taloudellisesti kannattavaa. Sitoutumalla laatuun alusta alkaen edistetään myös tekijöiden ammattilypeyttä.

Harmaan talouden torjuntaa laeilla

Laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä eli ns. **tilaajavastuulaki** tuli voimaan vuoden 2007 alussa. Lain tarkoituksena on edistää tasavertaista kilpailua ja työehtojen noudattamista sekä luoda yrityksille edellytykset varmistaa, että niiden kanssa sopimuksia tekevät yritykset täyttävät laakisääteiset velvollisuutensa.

Laki edellyttää, että tilaaja selvittää sopimusosapuolen taustat ennen alihankintasopimuksen tai vuokratyövoiman käyttöä koskevan sopimuksen tekemistä.

Tilaaajavastuulain edellyttämät selvitykset ovat:

- selvitys ennakkoperintärekisterimerkinnästä
  - selvitys työnantajarekisterimerkinnästä
  - selvitys arvonlisäverovelvollisten rekisterimerkinnästä
  - kaupparekisteriote
  - todistus verojen maksamisesta, verovelkato- distus tai selvitys verovelan maksusuunnitel- masta
  - todistukset eläkevakuutusten ottamisesta ja suorittamisesta tai selvitys eräntyneiden eläkevakuutusmaksujen maksusopimuksesta
  - selvitys sovellettavasta työehtosopimuksesta tai keskeisistä työehdoista
  - todistus tapaturmavakuutuksen ottamisesta.
- Lakia uudistettiin syksyllä 2012 voimaan tul- leilla muutoksilla niin, että tapaturmavakuu- tus lisättiin selvitysvelvollisuuden piiriin. Lisä- si tilaajavastuulain ns. vakiintuneisuuskohdasta luovuttin, eli tilaajalla on aina tilaaajavastuulain mukainen selvitysvelvollisuus riippumatta siitä, onko yrityksen toiminta tai tilaajan ja alihank- kijan sopimussuhde vakiintunut. Säädöksiä so- velletaan myös rakentamista koskeviin julkisiin hankintoihin.

Rakennusalan käännetty arvonlisävero- velvollisuus tuli voimaan huhtikuun alussa 2011. Keskeisin muutos oli se, että nyt arvon- lisäveron maksaa myyjän sijasta ostaja. Rakentamisessa aluirakoitsija veloittaa rakentamis- palvelujen myynnin ilman arvonlisäveroa ja pääurakoitsija suorittaa arvonlisäveron koko rakennustyön arvosta.

Laki **veronumerosta** ja veronumerorekisteris- tä tuli voimaan 1.9.2012. Kaikilla yhteisellä raken- nustyömaalla työskentelevillä henkilöillä on ol- tava veronumero. Numero merkitään henkilön tunnistekorttiin, jota hänen on pidettävä näky- villä rakennustyömaan alueella. Verohallinto antaa myös Suomessa tilapäisesti työskenteleville

ulkomaalaisille veronumeron ja henkilötunnuk- sen. Veronumerolla pyritään varmistamaan, että jokainen rakennusalalla työskentelevä on Verohallinnon rekisterissä ennen työnteon alkua.

Veronumerot merkitään julkiseen, Verohal- linnon ylläpitämään veronumerorekisteriin, jos- ta kuka tahansa voi nimen ja veronumeron pe- rusteella tarkistaa veronumeron voimassaolon. Julkisella veronumerorekisterillä on haluttu li- sätä läpinäkyvyyttä ja yritysten mahdollisuuksia omaan valvontaan.

Vaikka työntekijälle on annettu veronume- ro, häntä ei automaattisesti merkitä veronu- merorekisteriin, vaan merkintää on pyydet- tävä erikseen. Pynnön voi tehdä työntekijä, työnantaja tai rakennustyömaan päätoiteuttaja. Työntekijä voi esittää pyynnön puhelimitse tai asioimalla verotoimistossa henkilökohtaisesti. Verohallinnon veronumeroiden palvelunumero on 020 697 070.

Työnantaja voi tilata työntekijöidensä ve- ronumerot keskitetysti Verohallinnolta toimitta- malla Verohallinnolle työntekijöidensä henkilö- tunnukset. Verohallinto lähettää työntekijöiden veronumerot työnantajalle, ja samalla työnanta- ja pyytää, että työntekijät merkitään rakennus- alan veronumerorekisteriin.

Kun työnantaja pyytää sähköisesti vähintään 20 henkilön veronumeron, henkilöt merkitään automaattisesti rekisteriin eikä erillistä pyyn- töä siis enää tämän jälkeen tarvita. Työnantaja voi lähettää veronumeropyynnön myös siinä ti- lanteessa, että hänellä on jo veronumerot, mut- ta työntekijät eivät ole veronumerorekisterissä. Työnantaja voi toimittaa pyynnöt sähköisesti Verohallinnolle Ilmoitin.fi-palvelun kautta. Re- kisteripyynnön voi tehdä myös puhelimitse tai asioimalla verotoimistossa.

Tiedonantovelvollisuus urakoista ja työn- tekijöistä tulee voimaan 1.7.2014. Ensimmäi- sen kerran tiedot annetaan Verohallinnolle syys- kuussa 2014. Jokainen rakentamispalvelujen tilaaja ilmoittaa kuukausittain suoraan Verohal- linnolle, keneltä on tilannut rakennustöitä. Ra- kennusurakoista on ilmoitettava työmaittain urakkasopimusta koskevia tietoja, kuten sopi- muspuolet, kokonaissumma, kesto ja laskutettu määrä ilmoitusjaksolta.

Urakkatietojen lisäksi kaikista yhteisellä ra- kennustyömaalla työskentelevistä henkilöistä annetaan tiedot työsuhteen laadusta tai työnan- tajasta riippumatta. Tiedonantovelvollisuus kos- kee myös itsenäisiä ammatinharjoittajia. Työnte- kijätiedot annetaan työmaittain päätoteuttajan

välityksellä. Kukin yritys ilmoittaa omat työntekijänsä työmaan päätoteuttajalle, joka toimittaa tiedot keskitetysti kuukausittain Verohallinnolle.

Rakennustyömaalla tapahtuvan rakennustoitinnan ja työntekijätietojen lisäksi myös yksi-

tyishenkilöt ja kotitaloudet ovat rakennuttajina ilmoitusvelvollisia, jos rakentaminen edellyttää rakennuslupaa. Ilmoitus on annettava Verohallinnolle ennen loppukatselmusta.

Rakentamisen Laatu RALA ry on kiinteistö- ja rakennusalan järjestöjen perustama toimija, jonka tavoitteena on parantaa rakentamisen laadun ja terveen kilpailun edellytyksiä. RALA kerää ja ylläpitää tietoa alan yrityksistä, arvioi niitä sekä antaa niille pätevyyskiä ja luokituksia. RALAn palveluita ovat RALA-pätevyys, RALA-sertifiointi, RALA-projektipalaute ja Luotettava Laatuymaa.

RALA-pätevyys myönnetään yritykselle, joka on osoittanut, että sillä on riittävä tekninen osaaminen ja riittävät resurssit, että se on hoitanut yhteiskunnalliset veloitteensa ja että sen tilinpäätöstiedot ovat kunnossa. RALA-pätevien yritysten tiedot ovat nähtävissä RALAn Internet-sivuilla ylläpidettävässä pätevyysrekisterissä, joka on avoin kaikille käyttäjille.

RALA-sertifiointi on suunnittelu-, rakennuttamis-, rakennus- ja asennusalan yritysten tarpeisiin soveltuva menettely yrityksen toimintajärjestelmän arviointiin ja hyväksyntään. Se

tarjoaa yrityksille työkalun laadun parantamiseen ja toiminnan kehittämiseen. Se myös helpottaa tilaajan tekemää toimittajan arviointia ja valintaa.

RALA-projektipalaute on rakennusprojektin osapuolten yhteinen palautejärjestelmä, jolla osapuolet voivat antaa toisilleen palautetta projektin aikana ja sen päätyttyä. Palautteen avulla rakentamisen ketjun eri toimijat – tilaajat, rakennuttajat, suunnittelijat ja urakoitsijat – voivat kehittää toimintaansa ja varmistaa hankkeiden sujuvan toteutuksen. **RALA-projekti-palaute Plus** on työkalu saadun palautteen tehokkaaseen ja tavoitteelliseen hyödyntämiseen.

Suomen Tilajavastuu Oy tarjoaa tarvittavat palvelut sekä tilajavastuulain että veronumerolain noudattamista varten. Suomen Tilajavastuu Oy:n tuoteperheeseen kuuluvat Tilajavastuu.fi-, Korjausurakka.fi- ja Veronumero.fi-palvelut.